

ÅRSPLAN

2024/2025

Fastsatt av samarbeidsutvalget 23.05.24

Velkommen til oss i Lundegård barnehage

Årsplanen vår skal gi et innblikk i hvordan vi i Lundegård barnehage vil jobbe barnehageåret 2024/2025 og hva vi synes er viktig å ha fokus på i vårt arbeid for at barna skal trives og utvikle seg. Årsplanen er ment som et arbeidsverktøy for personalet, og for å gi foreldre og andre interessenter innsyn og informasjon om barnehagens innhold. I tillegg til årsplanen har vi et informasjonshefte: Lundegård barnehage fra A til Å, Plan for inkludering og FN's bærekraft mål

Alle disse ligger på hjemmesiden og i MyKid.

I Lundegård barnehage legger vi blant annet vekt på humor og glede, uteliv og turer og gode matopplevelser inne og ute.

«I BARNEHAGEN ER DET GODT Å VÆRE». Humor i hverdagen er viktig, alle har det bedre dersom vi setter søkelys på det positive. Det er viktig å le sammen, det er også lettere å lære nye ting dersom vi har det morsomt.

Vi legger til rette for lek ute og vi liker å gå på tur i det flotte nærmiljøet vårt – man trenger ikke å gå langt for å oppleve spennende ting.

Alle barn skal føle seg sett og verdsatt, og det er noe vi jobber med hele tiden. Vi har trykthetssirkelen i minne når vi er sammen med barna, vi skal være tilgjengelige «ladestasjoner». Ingen barn er like, de skal bli møtt på sine premisser.

Ulik bakgrunn og kultur er en berikelse, vi lærer nye ting hver dag. Barn lærer mens de leker, det er vi i personalet som må se hvor barna er i sin utvikling og bygge videre på det de allerede kan.

Barnehagen skal være en lærende organisasjon som har rutiner og metoder for å sikre at man hele tiden lærer av egen praksis og vi i personalet fortsetter med å jobbe med USB, Kompetanseløftet, SELMA og LEAN i barnehagen. Vi trives med å finne gode løsninger sammen og vi vil fokusere enda mer på styrkene våre. Ny felles satsning for alle barnehagene i Sandnes kommune er Traumebevisst omsorg. Det blir et spennende og lærerikt år. Kjøkkenet skal få et løft og i løpet av dette barnehageåret vil vi jobbe med å finne gode løsninger som vil gjøre kjøkkenet til et bra sted å være og vi vil jobbe med konseptet «Det gode måltidet»

Vi ser fram til mange gode opplevelser sammen med små og store i Lundegård barnehage.

Med vennlig hilsen
Irene Mæland Torgersen
Daglig leder

Innhold:

1. Barnehagens visjon og verdigrunnlag	s. 4
1.1 Barn og barndom	s. 5
1.2 Demokrati	s. 5
1.3 Mangfold og gjensidig respekt	s. 5
1.4 Likestilling og likeverd	s. 6
1.5 Bærekraftig utvikling	s. 7
1.6 Livsmestring og helse	s. 7
1.6.1 SELMA	s. 8
1.6.2 Det gode måltid	s. 8
2. Ansvar og roller	s. 9
2.1 Barnehageeier	s. 9
2.2 Styrer	s. 9
2.3 Pedagogisk leder	s. 9
3. Barnehagens formål og innhold	s. 10
3.1 Omsorg	s. 10
3.2 Lek	s. 12
3.3 Danning	s. 13
3.4 Læring	s. 13
3.5 Vennskap og fellesskap	s. 14
3.6 Kommunikasjon og språk	s. 15
4. Barns medvirkning	s. 15
5. Samarbeid mellom hjem og barnehage	s. 16
6. Overganger	s. 17
6.1 Når barnet begynner i barnehagen	s. 17
6.2 Overganger innad i barnehagen	s. 18
6.3 Overgangen mellom barnehage og skole	s. 18
7. Barnehagen som pedagogisk virksomhet	s. 19
7.1 Planlegging	s. 19
7.2 Årsplan	s. 19
7.3 Evaluering	s. 19
7.4 Dokumentasjon	s. 20
7.5 Tilrettelegging av tilbudet for barn som trenger ekstra støtte	s. 21
7.6 Barnehagens samarbeidspartnere	s. 22
8. Barnehagens arbeidsmåter	s. 23
8.1 Progresjon	s. 23
8.2 Barnehagens digitale praksis	s. 23
8.3 Utviklings støttende barnehage (USB)	s. 24
8.4 LEAN	s. 24
9. Barnehagens fagområde	s. 25
9.1 Kommunikasjon, språk og tekst	s. 26
9.2 Kropp, bevegelse, mat og helse	s. 27
9.3 Kunst, kultur og kreativitet	s. 30
9.4 Natur, miljø og teknologi	s. 32
9.5 Antall, rom og form	s. 34
9.6 Etikk, religion og filosofi	s. 35
9.7 Nærmiljø og samfunn	s. 36

1. Barnehagens visjon og verdigrunnlag

“Lykkelig som liten” er barnehagens visjon og er for oss et tosidig uttrykk. Først og fremst vil vi at alle barn skal trives og ha det fint i barnehagen.

Like viktig tror vi på det å være en liten, oversiktlig og spennende barnehage som skaper trygghet og hvor alle kjenner alle.

Hvorfor “Lykkelig som liten”?

Ikke fordi det klinger bra, men fordi vi tror på det!

Vi ønsker å «fylle» barnet slik at det forlater Lundegård Barnehage med:

- Et positivt selvbilde
- Kan «kunsten å omgå andre»
- Vet det har påvirkningsmulighet og at deres innspill teller
- Er selvstendig og tar ansvar for seg selv og egne valg
- Har vennekompetanse, kan skaffe seg venner og holde på vennskap
- Mestringsglede; jeg har lært mye og kan mye
- Matglede; få erfart gode matopplevelser sammen med andre
- Ser tilbake på tiden i Lundegård barnehage som en tid der barnet kjente seg glad, trygg og lykkelig

DEN GYLNE REGEL – DU SKAL VÆRE MOT ANDRE SLIK DU VIL AT ANDRE SKAL VÆRE MOT DEG – er vår ledetråd i dette arbeidet, og med dette mener vi:

- **VI HAR ET VARMT OG INKLUDERENDE MILJØ.**

Alle opplever at de blir satt pris på og blir sett

- **VI HAR ET ANERKJENNENDE MILJØ**

Alle blir møtt med forståelse for sine opplevelser

- **VI HAR RESPEKT FOR HVERANDRE SOM MEDMENNESKER.**

Alle blir respektert for den man er. Vi tolererer hverandres meninger og væremåter

- **VI HAR TILLIT TIL HVERANDRE**

Alle opplever at de blir møtt med åpenhet og troverdighet

- **VI HAR GLEDE OG HUMOR**

Glede og humor er en viktig del av hverdagen

- **VI ER POSITIVE**

Vi snakker positivt til og om hverandre

- **VI TAR ANSVAR**

For å fremme demokrati, mangfold, likestilling, livsmestring og helse for barna og hverandre

I Lundegård barnehage skal barn, foreldre, personal, samarbeidspartnere og andre besøkende oppleve seg godt tatt imot, ivaretatt og verdsatt.

1.1 Barn og barndom

Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt. Barnehagen er også en forberedelse til aktiv deltakelse i samfunnet og bidrar til å legge grunnlaget for et godt liv.

(Rammeplan for barnehagen)

Alt det vi gjør i barnehagen har barnets beste som grunnleggende hensyn. Vi møter barna som individer og respekterer barnas opplevelsesverden. Det er viktig at barna utvikler et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner. Vi møter barna med empati og bidrar til at barna får videreutvikle egen empati og evne til tilgivelse. Vi jobber aktivt med USB og SELMA - for vi ser at dette er bra og bevisstgjørende for personal og barn!

1.2 Demokrati

Økt mangfold og individualisering gir behov for demokratiforståelse, respekt for forskjellighet og positive holdninger til å leve sammen i fellesskap. Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, blir hørt og delta.

(Rammeplan for barnehagen)

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og å bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratisk fellesskap. Vi viser respekt for forskjellighet og har positive holdninger til å leve sammen i fellesskap. «Det gode måltid» er en god arena for gode samtaler og inkludering. Det er viktig at ulike meninger og perspektiver får komme til uttrykk og at barnets åndsfrihet anerkjennes.

Barna er våre viktige medspillere og gode bidragsytere

1.3 Mangfold og gjensidig respekt

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap.

(Rammeplan for barnehagen)

Barnehagens verdigrunnlag, skal slik det fremgår av Barnehageloven § 1, bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn som er forankret i menneskeheten.

Nestekjærlighet, solidaritet, toleranse og respekt er grunnleggende verdier i barnehagen. Vi er opptatt av at alle kan lære av hverandre og vi ser at det er viktig å fremme barns nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller. Det er viktig at alle føler seg sett og anerkjent for den de er og forstår at alle er like verdifulle for fellesskapet.

I et globalt perspektiv er det viktig at barn utvikler nestekjærlighet og solidaritet. Barnehagen har barn, foreldre og personal fra ulike verdensdeler og med ulik kulturell bakgrunn. Det er verdifullt for oss alle å bli kjent med mangfoldet rundt oss.

Hva gjør vi:

- Vi støtter og styrker barna ut fra deres kulturelle og individuelle forutsetninger
- Vi synliggjør at vi er ulike og at det er mange måter å tenke og leve på
- Vi synliggjør samisk kultur og bidrar til at barna får respekt og fellesskapsfølelse for det samiske mangfoldet
- Vi er opptatt av at alle kan lære av hverandre
- Vi fremmer barns nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller
- I samarbeid med Samarbeidsutvalget arrangerer vi Internasjonal kafè der vi samler inn penger til inntekt for ulike prosjekt. Samarbeidsutvalget avgjør hvert år hva vi skal samle inn til.

1.4 Likestilling og likeverd

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet

(Rammeplan for barnehagen)

Likestilling, likeverd og ikke-diskriminering skal gjenspeile vår barnehagehverdag. Vi i personalet skal være rollemodeller slik at barn får en forståelse for hva det betyr å møte og skape et likestilt miljø og samfunn

Hva gjør vi:

- Vi skaper et inkluderende, likestilt og likeverdige fellesskap mellom barn og personal.
- Vi er gode rollemodeller
- Vi gir alle mulighet til å bli sett, hørt og delta i fellesskapet.
Vi reflekterer over egne holdninger for å kunne fremme likeverd og likestilling
- Vi er bevisst på viktigheten av et godt og inkluderende miljø i personalet og jobber aktivt for at både små og store skal ha det bra i barnehagen

1.5 Bærekraftig utvikling

«Bærekraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å få dekke sine behov» (Rammeplan for barnehagen)

Vi jobber med 3-års planen, som er utarbeidet i henhold til FN's bærekraftsmål

Barnehagen og foreldre skal sammen bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger kan ha konsekvenser for fremtiden

Vi skal lære barn å ta vare på naturen, seg selv og hverandre

Hva gjør vi:

- Miljøvern – vi lærer barna å ta vare på nærmiljøet og naturen – fokus på søppel og ødeleggelser i nærmiljø og natur
- Avfallssortering – alle barn er med og tar ansvar i sorteringen. Hvorfor sorterer vi og hva blir det til
- Gjenbruk - vi bruker naturmaterialer som barna finner i formingsaktiviteter. Vi er bevisst på hva vi kaster og hva vi kan gjenbruke
- Matproduksjon og forbruk – hvor kommer maten fra, bruk av rester, forebygge matsvinn m.m.
- Det finnes et BYTTOTEK på liten og på stor avdeling, her kan man bytte klær når det måtte passe
- RUSKEN dag arrangeres før 17.mai. Alle barn og ansatte bidrar med å plukke søppel på tildelt område

1.6 Livsmestring og helse

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing (Rammeplan for barnehagen)

Hva gjør vi:

- Vi har dagsrytme og planer som gir en god struktur/faste rammer for dagen
- Vi jobber i grupper, etter alder, som gjør det lettere å tilpasse det pedagogiske opplegget til hvert enkelt barn
- Alle barn får mulighet til ro, hvile og avslapping
- Vi går turer og er fysisk aktive
- Vi gir barna utfordringer og mestringsopplevelser
- Vi har progresjonsplaner og andre planer som gjør det mulig å ivareta hvert enkelt barn
- Foreldre og personal jobber sammen i tråd med *Plan for inkludering*.
- Vi er opptatt av at barna skal ha et sunt og naturlig forhold til kropp og benytter opplegg utarbeidet av blant annet Redd Barna og Stine Sofie stiftelsen.
- Vi er livsglede barnehage og er jevnlig på besøk hos Lunde Bo og Aktivitetssenter
- Vi fokuserer på barnas styrker og vi se mer på disse sammen med foreldrene

1.6.1 SELMA

SELMA har som mål å støtte opp om barns sosiale og emosjonelle læring og utvikling i barnehagen. «Rammeplan for barnehagen fremhever respekt, tilgivelse, likeverd, mangfold, fellesskap, demokrati, solidaritet og samspill som sentrale verdier for barnehagen. Barna skal få oppleve glede - det gjennomsyrrer rammeplanen; barnehagen skal bidra til trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd. Barna skal støttes i å mestre motgang og håndtere utfordringer.»

SELMA hjelper oss med gode arbeidsmåter innen dette.

Samspill, Engasjement, Livsglede, Mestring og Anerkjennelse er de fem kjerneområdene som er hentet fra Rammeplanen. Hver mandag ser vi en liten filmsnutt om ukens tema og vi har flere SELMA aktiviteter i løpet av uka. Det er utviklet et nettbasert ressursbank som er flittig i bruk. Dette opplegget er utarbeidet av forskere ved Universitetet i Stavanger i samarbeid med barnehageansatte og vi har vært ivrige deltakere. Tre av våre pedagoger har tatt utdannelsen og tre andre pedagoger skal ta utdannelsen dette barnehageåret. Erfaringene våre viser at barna ser fram til å se den ukentlige SELMA filmen, de gleder seg til aktiviteter og vi ser at barna lærer mye gjennom SELMA.

SELMA har gitt oss et godt verktøy til å jobbe konkret med- og skape en god hverdag for barna som fremmer sosial og emosjonell utvikling og mestring.

1.6.2 Det gode måltid

Vi ønsker at måltidet skal gi rom for gode samtaler, fortellinger og diskusjoner. Barna skal oppleve en tilhørighet til fellesskapet. De skal få gode smaksopplevelser under trygge og forutsigbare rammer. Det er viktig med et godt og variert kosthold. Vi er opptatt av sunt kosthold og serverer derfor frukt eller grønnsaker til alle måltider. Vi unngår i størst mulig grad ultraprosessert mat. Supper og annen varm mat lages mest mulig fra bunnen av. Varm mat serveres to ganger per uke. I tillegg lages det av og til varm mat når vi er på tur. På menyen vår finnes mye norsk tradisjonsmat som f.eks. komler, lammefrikassè, fiskegrateng m.m.

Hilde Stangeland er kjøkkenansvarlig i 60% stilling.

Camilla Jacobsen er vår kontaktperson når det gjelder matallergier, matintoleranse og mat knyttet til ulike livssyn og religioner.

I løpet av dette barnehageåret skal vi jobbe mer med «Det gode måltid» og vi vil også utvikle kjøkkenet vårt og sikre at det legges til rette for å kunne lage mat fra bunnen av og at det er gode hjelpemidler lett tilgjengelig.

2. Ansvar og roller

Barnehageeier, styrer (daglig leder), pedagogiske ledere og øvrig ansatte er ansvarlig for å oppfylle mål og krav i Rammeplan for barnehagen.

2.1 Barnehageeier

Barnehageeier har det overordnede ansvaret for at barnehagen drives i samsvar med gjeldende lover og regelverk, jf. Barnehageloven §7 første ledd. Barnehageeier har dermed juridisk ansvar for kvaliteten på barnehagetilbudet. (Rammeplan for barnehagen)

Lundegård Barnehage er et andelslag som eises av foreldrene og drives som et samvirkeforetak, SA.

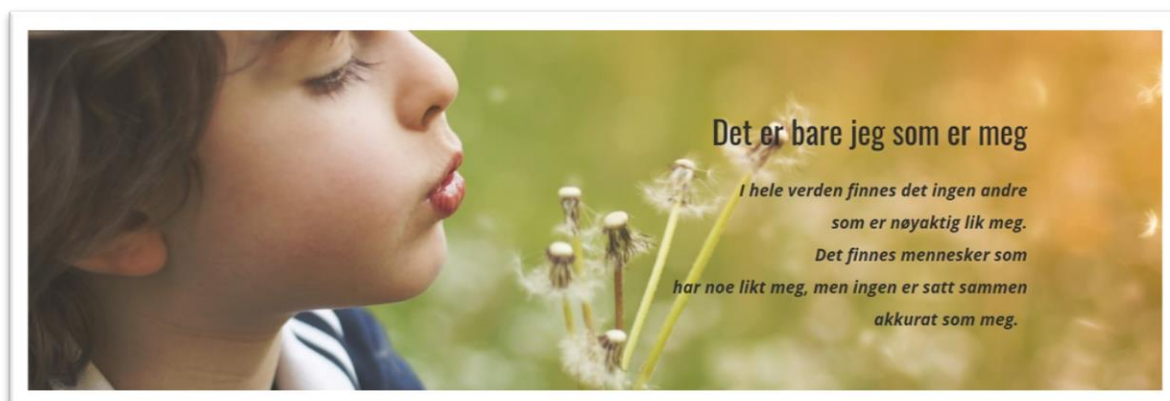
Det er et eierstyre for barnehagen, dette velges på årsmøte hver vår. Eierstyret har det overordnede ansvar for at barnehagen drives i samsvar med gjeldene lover og regelverk, jf. barnehageloven §7 første ledd.

2.2 Styrer (Daglig leder)

Styreren er gitt det daglige ansvaret i barnehagen; pedagogisk, personalmessig og administrativt. Styreren skal sørge for at det pedagogiske arbeidet er i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Og at personalet utvikler en felles forståelse for oppdraget som er gitt i disse. (Rammeplan for barnehagen)

2.3 Pedagogisk leder

Pedagogisk leder er gitt ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn. Den pedagogiske lederen skal veilede og sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet. (Rammeplan for barnehagen)

3. Barnehagens formål og innhold

3.1 Omsorg

«Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet»

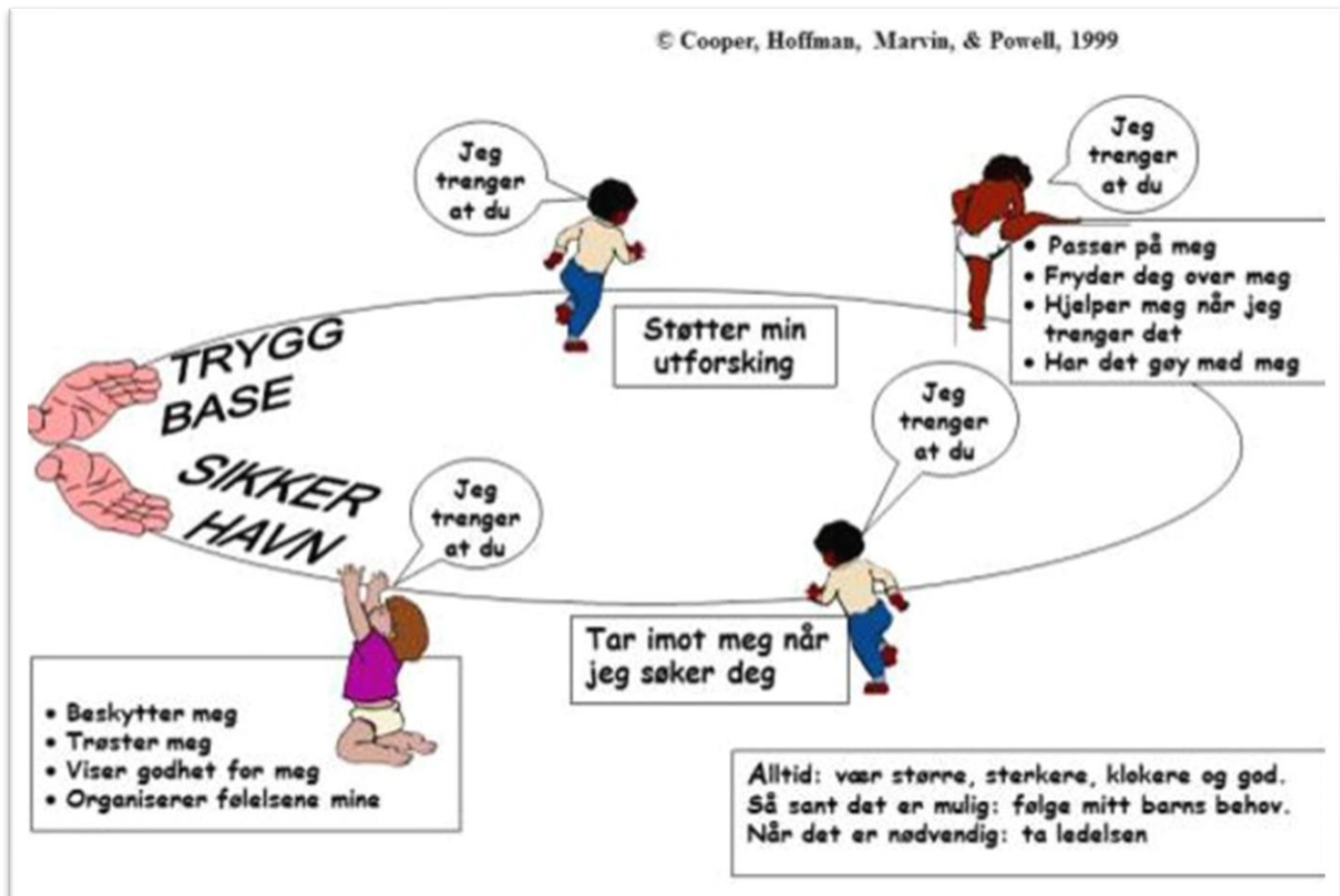
(Rammeplan for barnehagen)

Omsorg handler om relasjon. Relasjon mellom voksne, mellom voksne og barn og barn imellom. Grunnlaget for barnets sosiale utvikling ligger i muligheten til å ta imot omsorg og å kunne gi omsorg til andre.

Barn har ulike behov for omsorg. Ved å arbeide med barna i små grupper, klarer vi bedre å se og møte barnet ut fra dets behov

Trygghet og trivsel blir fremmet når:

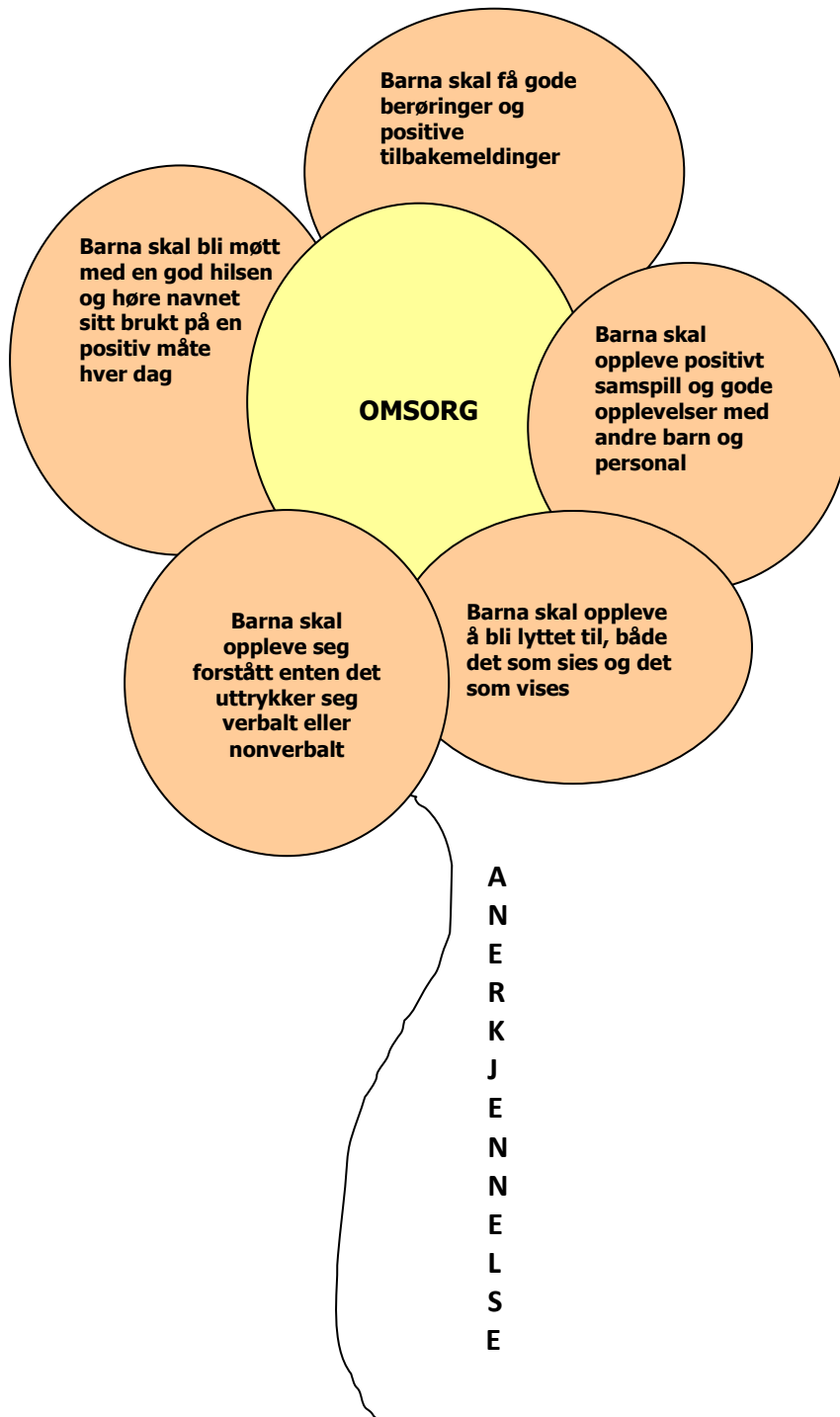
- Vi gir barn mye nærhet og varme, og når barn opplever at voksne ser og er oppmerksomme mot dem og barna opplever at de voksne er til stede her og nå
- Personalet fanger opp og ønsker å forstå barnas signaler og uttrykk
- Personalet gir rask og hensiktsmessig respons på barnas signaler og følelser
- Vi jobber i tråd med *Plan for inkludering*.
- Personalet er en trygg base og sikker havn slik at vi ivaretar barnas behov for trøst, støtte, bekreftelse og oppmuntring (Trygghetssirkelen)

Vi bruker OMSORGSBLOMSTEN for å sikre at hvert barn blir sett og ivaretatt hver dag

Alle barn har en i personalet som kontaktperson. Denne har også et spesifikt ansvar for en liten gruppe barn. Kontaktpersonen skal skape trygghet for barnet og sikre at barnet blir ivaretatt med innholdet i omsorgsblomsten hver dag.

Illustrasjon av omsorgsblomsten:

3.2 Lek

Alle barn i Lundegård Barnehage skal oppleve den glede det gir å være i lek sammen med andre.

«Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek – alene og sammen med andre»

(Rammeplan for barnehagen)

Lek er barnets fremste uttrykksform og danner grunnlag for barnets læring og utvikling. God lek gjør barn godt her og nå samtidig som god lek knytter og utvikler vennskap og gir ekte glede. Lek er barnehagens viktigste sosialiseringarena.

Hva gjør vi:

- FOKUSTID- Et tidspunkt på dagen som er fast avsatt til lek, hvor personalets eneste fokus er å være til stede i lek som barnas støttespillere
- Vi er aktive, engasjerte og til stede for barna
- Vi har et varierende lekemiljø, ulike rom og forskjellig lekematerial som gir barn ulike erfaringer og felles erfaringer
- Vi deltar, lytter og støtter på barnas premisser når barna inviterer oss med i leken
- Vi inspirerer og oppmuntrer barnet til ulike typer lek både inne og ute
- Vi støtter barnet i leken, alene eller sammen med andre barn
- Vi observerer og reflekterer over vår egen rolle nå vi er sammen med barn i lek
- Vi er til stede for barna og tar oss tid til den gode samtalen.
- Vi er bevisst at hvert barn i barnehagen har en eller flere lekevenner
- Vi ser på leken som et viktig redskap for å støtte barnets utvikling; motorisk, språklig og sosialt
- Vi bruker lekoteket vårt aktivt for å kunne bidra med varierte leker til leken

3.3 Danning

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratisk fellesskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp.

(Rammeplan for barnehagen)

Gjensidig samhandling med andre barn og voksne danner grunnlaget for barnets dannelsesprosess. Danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Samtidig rommer danning alt dette.

Barns danning bygger på barnets opplevelse av å bli sett, hørt og verdsatt slik det er. Det handler om å bli formet som helt menneske og demokratisk borger gjennom å få et aktivt forhold til felles samfunnsverdier. Vi dannes i ett livslangt perspektiv.

Hva gjør vi:

- Vi støtter barnas positive opplevelse av seg selv
- Vi gir barna meningsfulle opplevelser og støtter dem i deres bidrag til fellesskapet
- Vi støtter barnas initiativ og nysgjerrighet
- Vi fremhever barnas mangfold og ulikheter som grunnlag for opplevelser, utforskning og læring
- Vi bruker SELMA som et godt verktøy, se punkt 1.6.1 SELMA

3.4 Læring

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre

(Rammeplan for barnehagen)

Barn er nysgjerrige, vitebegjærlige og kreative. Læring fremmes i ett stimulerende miljø der det støttes opp om deres lyst til å utforske, lære og mestre gjennom samspill, lek og aktiviteter

Personalet i barnehagen skal legge til rette for lek og aktiviteter som støtter barnas lærings- og utviklingsmuligheter ved å følge deres interesser og nysgjerrighet og introdusere nye situasjoner, temaer, redskaper og materialer

Hva gjør vi:

- Vi tilrettelegger og skaper situasjoner, også leke situasjoner, som vekker nysgjerrighet og skaper lærelyst
- Vi gir utfordringer som barnet mestrer
- Vi gir ros og oppmuntring og skaper mestringsopplevelser hos barnet
- Vi gir opplevelser som stimulerer barnet til videre utforskning og som gir barnet vekst og utvikling
- Vi tar utgangspunkt i det barnet er opptatt av for påfyll til videre utvikling. Om nødvendig introduserer vi nye momenter, temaer, redskaper og materialer
- Vi lar barna få uttrykke sin mening om det vi introduserer
- Personal og barn er nysgjerrige og undrer seg sammen

3.5 Vennskap og fellesskap

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill.

(Rammeplan for barnehagen)

Sosial kompetanse er kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjon som vi trenger for å kunne samhandle med andre mennesker.

Det å kunne omgås og fungere godt sammen med andre er en forutsetning for å danne vennskap og bli en del av et fellesskap. Barn i barnehagen skal erfare et positivt samspill med barn og voksne samtidig som de opplever seg betydningsfulle for fellesskapet og i barnegruppen.

Ved å styrke barnas selvfølelse, hjelper vi barna til å finne balansen i å ivareta egne behov, samtidig som vi lærer dem å ta hensyn til andres behov. I samarbeid med

foreldrene har vi utviklet *Plan for inkludering*. Denne planen starter med en forebyggende del og avslutter hva vi må gjøre dersom det blir varslet om mobbing eller trakassering i barnehagen. Se også punkt 1.6.1 SELMA

Hva gjør vi:

- Vi har et positivt klima der personal og barn viser respekt og interesse for hverandre.
- Vi viser entusiasme og glede av å være sammen, og å gjøre ting sammen.
- Vi støtter barna i lek og samspill med andre slik at de kan oppleve vennskap og danne gode vennskapsbånd
- Vi lærer dem å sette grenser for seg selv, respektere andres grenser og finne løsninger i konflikter.
- Vi er sensitive voksne som er oppmerksomme og fanger opp barns ulike signaler og uttrykk.
- Vi har nulltoleranse for mobbing og arbeider forebyggende for å stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, krenkelser og uheldige samspillsmønstre. Vi iverksetter tiltak når vi oppdager uheldig oppførsel.
- Vi lager venneregler og jobber med å være en god turvenn
- Vi jobber i smågrupper for å stimulere til godt samspill og god lek
- Vi vektlegger gode samtaler rundt bordet; se også 1.6.2 Det gode måltid
- Vi hjelper barna med å sette ord på følelser
- Vi bruker «vennebussen» som metode for å sjekke at alle barna blir inkludert.
- Vi bruker nettside om følelser: <https://www.livetogsann.no/>

3.6 Kommunikasjon og språk

Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening.

(Rammeplan for barnehagen)

Tidlig språkstimulering er viktig. Gjennom kommunikasjon lærer man både å tolke og motta ett budskap. Samtidig som man lærer at man selv er sender av ett budskap. Varierte erfaringer er avgjørende for å forstå begreper. Samtaler om opplevelser, følelser og tanker er viktig for språkets utvikling. Det gode måltid og alle de gode samtalerne vi får rundt bordet. Språk er avgjørende for barnets læring, sosiale relasjoner og vennskap.

Vi skal skape ett språkstimulerende miljø for hvert barn og gi det gode leseopplevelser som igjen kan etablere gode lesevaner.

- *Mer å lese i kapittel 9.1 Kommunikasjon, språk og tekst s. 24*

4. Barns medvirkning

«Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for, og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. barnehageloven §1, Grunnloven §104 og FNs barnekonvensjon art.12 nr.1»

(Rammeplan for barnehagen)

Barna er våre viktigste medspillere og gode bidragsyttere

Barn skal ha medvirkning innenfor visse rammer. De voksne må sette rammene, utfra våre kunnskaper om barn, hva vi mener er godt for barn, og hva som faktisk er gjennomførbart. Barn skal få mulighet til medvirkning gjennom samtaler, aktiv lytting og lek. De skal få mulighet til å uttrykke hva de mener.

Hva gjør vi?

- Vi legger til rette for at barna får uttrykke sine meninger om det vi gjør
- Vi følger opp barnas ideer og interesser, er delaktige og engasjerte
- Vi planlegger og videreutvikler idèer sammen med barna til temaarbeid og prosjekter
- Vi er igangsettere og til stede for barna
- Vi gir valgmuligheter til lek og aktiviteter
- Vi evaluerer avsluttende aktiviteter / prosjekter sammen med barna slik at alle får uttrykke sin opplevelse av aktiviteten
- Vi lar barna ta del i planlegging av turer og aktiviteter
- Vi sier JA – og dersom det ikke er mulig – engasjerer vi oss sammen med barnet - til å se/finne andre muligheter.
- Vi er delaktige og engasjerte, igangsettere og tilstede for barna
- Vi tar oss tid til den gode samtalen

5. Samarbeid mellom hjem og barnehage

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling, jf. Barnehageloven §1. Betegnelsene «hjemmet» og «foreldrene» omfatter også andre foresatte. (Rammeplan for barnehagen)

Barnehagen skal samarbeide med foreldrene både individuelt og som gruppe. Foreldrenes medvirkning er nedfelt i barnehageloven. Foreldre skal ha mulighet til innflytelse gjennom Samarbeidsutvalg, Foreldreråd, Foreldremøter og Foreldresamtaler.

Oppdragelse er foreldrenes ansvar ifølge barnekonvensjonen og barneloven.

Barnehagen skal være et supplement til hjemmet.

Samarbeid om hvert enkelt barn skjer i de daglige møtene og i planlagte samtaler. Det er foreldrene som har ansvar for barnets oppdragelse og læring. Gjensidig trygghet, tillit og respekt er grunnleggende for et godt samarbeid mellom foreldre og personal. Vi er opptatt av å lytte til foreldrenes innspill og ønsker om deres barn og barnehagen i sin helhet.

Hva gjør vi:

- Daglig kontakt med foreldre/foresatte
- Gjensidig respekt for hverandres ansvar og oppgaver i forhold til barnet
- Vi har foreldremøter 2 ganger pr barnehageår
- Vi har foreldresamtaler for hvert barn høst (obligatorisk) og en vår (frivillig). Vi oppfordrer foreldre til å ta initiativ dersom de har behov for flere samtaler
- Vi avklarer forventninger fra barnehagen til hjemmet og fra hjemmet til barnehagen
- Vi informerer via MyKid
- Vi inviterer foreldre til ulike arrangement
- Vi har Samarbeidsutvalg som er bindeleddet mellom barnehagen og hjemmet
- Vi har brukerundersøkelser
- Vi bruker MyKid og Facebook for å vise hva vi jobber med i barnehagen
- Vi har overgangssamtaler med skolen
- Vi skriver Månedsbrev som publiseres på MyKid
- Vi har oppstartssamtaler når barna begynner i barnehagen
- Vi har overføringsamtale i forkant av overføringsamtalen vi har med skolen
- Vi har ekstra møter eller samtaler dersom foreldre eller barnet ønsker det eller vi ser at det er nødvendig med et tettere samarbeid.

Foreldremedvirkning:

Barnehageloven: «For å sikre samarbeid med barnas hjem, skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg.

Foreldrerådet består av foreldre/foresatte til alle barna og skal fremme deres fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø.

Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Samarbeidsutvalget består av foreldre/foresatte og ansatte i barnehagen, slik at hver gruppe er likt representert. Barnehagens eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene.»

Alle barnehager skal ha et samarbeidsutvalg som er rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ for barnehagen og foreldrene. Samarbeidsutvalget fastsetter barnehagens årsplan.

6. Overganger

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn.

(Rammeplan for barnehagen)

6.1 Når barnet begynner i barnehagen

Å begynne i barnehage er en stor overgang både for barn og foreldre. Personalet i Lundegård barnehage er opptatt av at barn og foreldre får en god start i barnehagen. Barns overgang til barnehagen er avgjørende for barns trivsel og trygghet og for et godt og gjensidig samarbeid med foreldre. Det å ha en kontaktperson å forholde seg til kan være en god støtte. Barnehagen har fleksible rutiner som tilpasses den enkelte families behov. Dette sikrer barn en god og trygg overgang fra hjem til barnehage

Hva gjør vi:

- Vi har foreldremøte for nye foreldre om våren før oppstart
- Vi inviterer til besøksdag
- Vi oppfordrer foreldre til å komme å være med i barnehagen så ofte som mulig før oppstart. Barn og foreldre blir kjent med barnehagen og vi blir kjent med barn og foreldre
- Vi har en egen standard for tilvenning, denne anbefaler vi å sette seg inn i før barnet begynner i barnehagen
- Vi har oppstartsamtale med nye foreldre
- I tilvenningsperioden lages «Mitt hus»

6.2 Overganger innad i barnehagen

Å flytte over fra liten til stor avdeling, eller fra en avdeling til en annen, kan oppleves som vanskelig for noen barn. Vi har rutiner som skal sikre at denne overgangen blir så god som mulig.

Hva gjør vi:

- Vi har «åpne dører» slik at barnet kan gå på besøk til andre avdelinger, besøke større søsken eller kjente
- Vi er en liten og oversiktlig barnehage der personalet hjelper hverandre på tvers av avdelinger. Dette gjør at alle barn og voksne blir godt kjent gjennom barnehageåret.
- Vi spiser frokost sammen på kjøkken hele året
- Vi begynner forberedelse til stor avdeling med å informere barn og foreldre om overflytting med en gang barna er tildelt ny avdeling.
- Vi har sommerbarnehage under ferieavvikling, der store og små er sammen hele dagen.

6.3 Overgang mellom barnehage og skole

Alle barnehager er gjennom lov og forskrift forpliktet til å arbeide med samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole

Sandnes Kommune har plan og rutiner for dette og det er opprettet samarbeidsgrupper der alle barnehager er knyttet opp mot en samarbeidsskole. Vår samarbeidsskole er Sørby skole.

Vi skal skape helhet og sammenheng i læringsløpet for barn og unge i Sandnes kommune for å sikre et best mulig utgangspunkt for tilpasset opplæring og derved et godt læringsutbytte

Hva gjør vi:

- Vi har førskoleklubb der vi jobber med skole forberedende aktiviteter og forbereder barnet på kommende skolegang med f.eks. å trene på å ha friminutt. Vi er opptatt av og arbeider for en god overgang fra barnehagen til skolen
- Barnehagene i skolekretsen har faste møter med skolen både på styrer/rektor nivå og pedagogisk leder /lærer nivå for utveksling av kunnskap og erfaringer
- Vi har rutiner for skolebesøk slik at barnet blir kjent med lærere, skolens område og SFO
- Vi har Gallafest i barnehagen for førskolebarna
- Vi har tilbud om overnattingstur for førskolebarna
- Vi har samarbeid med BokstavMari (lærer på Sørby skole), om oppdagende skriving og overgangsobjektet «Heisan»
- Vi jobber aktivt med SELMA, se punkt 1.6.1
- Vi har overføringsamtaler, med alle foreldre, i forkant av overføringsmøte vi har på skolen

7. Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene. Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.

(Rammeplan for barnehagen)

7.1 Planlegging

Planleggingsdager, personalmøter og andre møter blir brukt til planlegging, vurdering/evaluering av planer i det arbeidet vi gjør og kompetanseheving for hele personalet. Vi har utarbeidet rutiner for hvordan vi planlegger, vurderer/evaluerer og synliggjør det pedagogiske arbeidet med barna.

PLANLEGGINGSDAGER

Personalet i barnehagen har 5 planleggingsdager i løpet av et barnehageår, disse dagene er barnehagen stengt. Disse dagene brukes til planlegging, vurdering og kompetanseheving. Oversikt over disse dagene finner du i hefte: Lundegård barnehage A-Å, i MyKid og på barnehagens hjemmeside:

www.lundegardbarnehage.no

7.2 Årsplan

Alle barnehager er pålagt gjennom lov og Rammeplan å skrive en egen årsplan. Den skal presentere barnehagen på en slik måte at det tydelig kommer fram hvordan personalet jobber med områdene i rammeplanen. I denne årsplanen er kapitlene bygd opp etter mal fra Rammeplanen.

7.3 Evaluering

Hovedmålet med evaluering er å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Vår barnehage arbeider kontinuerlig med evaluering. Gjennom å reflektere over egen praksis er målet å utvikle kvaliteten på tilbudet til det beste for barna. Vi bruker kollegaveiledning, veiledning, team møter, ledermøter, personalmøter, avdelingsmøter m.fl.

Når barnehagen gjennom året jobber med egenvurdering tas det utgangspunkt i punktene som er skissert i årsplanen. Progresjonen vil kontinuerlig evalueres i lys av disse. Dette for å sikre at barnehagen gjennom året legger til rette for at alle barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Gjennom dokumentasjon og evaluering kan vi gi foreldre, lokalmiljø og barnehagemyndighet informasjon om vår virksomhet, som gir mulighet til å fornye og forbedre barnehagen. Vi skal dokumentere hva barna opplever, hvordan de trives og hva de lærer i barnehagen. Dette brukes til refleksjon og eventuelt fører til endret praksis.

Hva gjør vi:

- Vi evaluerer hverdagsrutiner og oppfølging av barn fortløpende, på avdelingsmøter - og personalmøter
- Vi evaluerer prosjekt og prosjektarbeid på personalmøter, avdelingsmøter og i samtaler med barn
- Vi har halv- og helårsevaluering av hvordan det jobbes med Årsplanen
- Vi drøfter planer i Samarbeidsutvalget (SU)
- Vi evaluerer våre ønska standarder og HMS rutiner månedlig
- Vi har foreldreundersøkelse annet hvert år. Tiltak blir iverksatt etter gjennomgang med SU, eier og personal
- Vi observeres og blir vurdert, av eksterne pedagoger, via «Den utviklingsstøttede barnehagen» (USB)
- Vi bruker veiledning og kollegaveiledning som gode metoder for refleksjon og evaluering

7.4 Dokumentasjon

Pedagogisk dokumentasjon skiller seg fra ordinær dokumentasjon ved at den bidrar til kritisk refleksjon over praksis. Når barnehagen arbeider med egenvurdering og progresjon er det den pedagogiske dokumentasjonen som vektlegges, da den rommer mulighet for endring og utvikling av praksis.

Lek og aktiviteter, dokumenteres og synliggjøres gjennom pedagogisk dokumentasjon og beskrivelse av prosessene

I barnehagen

- Henger opp bilder av aktiviteter, turer, prosesser, produkter m.m.
- Utstillinger av aktiviteter og prosjekter
- Vi dokumenterer internt via div referat og andre skriv

Digitalt

- Dokumenterer vårt pedagogiske arbeid i tekst og bilder fra barnehagedagen

For foreldre

- Daglig kontakt og dialog i bringe- og hentetiden
- Planer og skriv via MyKid
- Foreldresamtaler og foreldremøter
- Glimt av barnehagehverdagen på MyKid og Facebook gjennom bilder og tekst

7.5 Tilrettelegging for barn som trenger ekstra støtte

Barnehagen skal tilpasse det pedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Tilretteleggingen skal vurderes underveis og justeres i tråd med barnets behov og utvikling.

Tidlig innsats kan innebære at vi i barnehagen jobber særlig målretta og systematisk – over kortere eller lengre perioder – med meningsfulle aktiviteter for det enkelte barn eller den enkelte barnegruppe.

Vi har lav terskel for å involvere eksterne samarbeidspartnere til barnets beste, da vi vet at tidlig innsats og forebygging er viktig for barnets framtid.

Hvis det er grunn til å tro at barnets behov ikke kan dekkes innenfor det allmennpedagogiske tilbudet iverksettes følgende tiltak:

- Samtale med foreldre/foresatte
- Observasjoner
- Dokumentasjon
- Samtykke fra foreldre til å oppsøke hjelp hos eksterne samarbeidspartnere
- Observasjon/veiledning/rådgivning av ekstern samarbeidspartner
- Konkrete tiltak som f.eks. veiledning, samtaler, ekstra personal m.m.

Foreldre/foresatte har innsyn og er en viktig samarbeidspartner for at vi skal kunne lykkes med tiltakene.

Hva gjør vi:

- Samarbeider med foreldre/foresatte og eksterne samarbeidspartnere
- Deler barna i grupper etter alder og behov, noe som gjør det enklere å se hvert enkelt barn og tilpasse det pedagogiske arbeidet
- Etablerer SMART grupper
- Tar opp aktuelle utfordringer anonymt for å kunne få veiledning eller råd for å kunne gi rett hjelp til aktuelle barn eller barnegruppe
- Lager tiltaksplan for å sikre best mulig oppfølging av barnet

7.6 Barnehagens samarbeidspartnere

- Sandnes kommune og deres hjelpetjenester:
 - PPT (pedagogisk – psykologisk tjeneste) gir konsultativ og rådgivende hjelp til ansatte i skole og barnehage og i andre hjelpetjenester for å øke kompetansen på det spesialpedagogiske området, slik at det pedagogiske tilbudet blir best mulig.
 - Styrket barnehagetilbud medvirker til at barn i barnehagene i Sandnes får et tilrettelagt tilbud. Dette gjøres ved å gi spesialpedagogisk hjelp til barn i førskolealder og ved å gi støttetimer til barna/barnehagene.
 - FBU, senter for flerspråklige barn og unge. Vi får råd og veiledning.
 - Ganddal helsestasjon
 - Familieenheten i Sandnes
 - Barnevernstjenesten gir råd og veiledning til personalet. Det kan være i saker dersom vi fatter mistanke om omsorgssvikt eller mishandling av barn. Barnehagen har nedskrevne rutiner for melding av saker til barnevernet.
- Elever fra ungdomskoler og videregående skoler får innblikk i, og forståelse for pedagogisk arbeid med barn.
- Skoler og barnehager i Ganddal skolekrets samarbeider om å gi barn i kretsen en god overgang fra barnehage til skole
- Lunde Bo- og aktivitetssenter – vi er en livsglede barnehage
- BUP, Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk
- UIS – SELMA prosjekt og andre aktuelle prosjekt
- Trollhaugen barnehage; vi samarbeider om lederutvikling og medarbeiderutvikling
- PBL Sandnes (private barnehagers landsforbund, lokal avdelingen)
- Nettverksmøter med andre barnehager
- Tolketjenesten v/behov

8. Barnehagens arbeidsmåter

Arbeidsmåtene skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning og gi barn mulighet for medvirkning. (Rammeplan for barnehagen)

8.1 Progresjon

Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter. Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag i arbeidet med fagområdene. Vi bruker ulikt materiell og utstyr, teknologi og digitale verktøy, spill, bøker og musikk i arbeidet med fagområdene

Antall år i barnehage før skolestart kan variere. Likevel skal aktivitetene tilpasses og forbeholdes de enkelte aldersgrupper. Alle behøver ikke være med på alt.

Barnehagen skal skape en progresjon i innholdet og bidra til utfordringer for barna, slik at hvert barn til enhver tid har noe strekke seg etter. Opplevelser, aktiviteter og utfordringer skal øke i takt med alder og modning. Det er de ansattes ansvar at denne progresjonen finner sted. Vi har laget en progresjonsplan for hvert fagområde i Rammeplanen, les mer om dette under hvert fagområde. I tillegg har vi laget progresjonsplaner for: Brannvern, Førstehjelp, Matlaging inne og ute, Medbestemmelse og medvirkning, Miljøvern, Jul, Påske, FN-dag, Samenes nasjonale dag, 17.mai, Trafikk, Digital kompetanse og Det er min kropp og den er helt fantastisk.

8.2 Barnehagens digitale praksis

Et av de viktigste ferdighetsområdene for barns læring i det 21.århundre, er digital kompetanse og dømmekraft. Digitale verktøy er ett av mange verktøy og arbeidsmåter vi benytter oss av i det pedagogiske arbeidet, og det kan bidra til barns lek, kreativitet og læring. Det skal ikke være en dominerende arbeidsmåte, men det beriker og utvider allerede kjente arbeidsmåter. I forbindelse med prosjekt/temaarbeid kan digitale verktøy brukes som kildesøk, for å finne faktaopplysninger og til å finne inspirasjon. Barna i dagens barnehage er født inn i en digital hverdag og har mye kompetanse.

Mål: Digitale verktøy skal bidra til et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn.

Hvordan nå målet:

- Barna skal være medskapende i møte med digitale verktøy som digital skjerm, kamera, digitalt mikroskop, pc og tegning på Smartbrett
- Barna skal utforske kreativ og skapende bruk av digitale verktøy sammen med personalet.
- Vi bruker Writereader slik at de største barna skal få oppleve gleden ved å lage egen bok.
- Vi bruker Google lens for å søke opp aktuell informasjon som f.eks navn på insekter, blader, fugler m.m.

8.3 Utviklings støttende barnehage

DEN UTVIKLING STØTTENDE BARNEHAGEN - USB

Sandnes Kommune og Nasjonalt senter for sped- og små barns psykiske helse har hatt et samarbeid om den utviklings støttende barnehagen. Denne satsingen har bidratt til at alle ansatte har fått økt sin handlingskompetanse slik at de bidrar til å styrke relasjonskvaliteten i barnehagen. Vi i Lundegård barnehage har hatt stor nytte av å være med og vil også i kommende barnehageår være involvert i denne satsningen. Når man er med i dette prosjektet blir man vurdert av eksterne observatører som gir tilbakemelding på hva som fungerer bra og hva vi kan bli bedre på.

Utviklings støttende barnehage – er å etablere en felles forståelse og et helhetlig system for å styrke personalets kompetanse og bevissthet om hvordan barns utvikling og læring best kan støttes i det daglige. Dette barnehageåret skal dette kombineres med SELMA (se punkt 1.6.1) og TBO (traumebevisst omsorg)

Hva gjør vi:

- Vi er bevisst på at det er vi i personalet som er avgjørende for kvaliteten i barnehagen
- Vi har fokus på barnets daglige erfaringer i barnehagen og hver enkelt personal skal være bevisst sin betydning av sin relasjon til barnet
- Vi er til stede for å skape et positivt klima
- Vi har tid til barnet, har fysisk nærhet og er bevisst at det er barna vi er her for
- Vi er bevisst at kroppsspråk/det non –verbale språk kan være tydeligere enn ord
- Vi tilpasser oss i møte med barnet og møter barnet der det er.
- Vi tar barnets perspektiv og støtter barnet på en trygg og sensitiv måte
- Vi jobber systematisk med den utviklings støttende barnehagen og SELMA på avdelingsmøter, fagmøter, ledermøter, planleggingsdager og i veiledning.
- Dette barnehageåret skal vi lære om TBO (traumebevisst omsorg) og vil også implementere dette i måten vi jobber på. TBO er en felles satsning for alle skoler og barnehager i Sandnes kommune; <https://rvtsvest.no/kompetanepakke-sandnes/>

8.4 LEAN

Vi har jobbet aktivt med LEAN fra høsten 2019 og vi ser at dette er en arbeidsmetodikk som gir oss mange ulike verktøy og mange ulike tilnæringsmetoder for å kontinuerlig jobbe med barnehagen som en lærende organisasjon. LEAN handler om kontinuerlig forbedring satt i system.

Vårt viktigste hovedmål er å få mer tid til vår viktigste kunde – nemlig barnet. Vi må da kontinuerlig se på hvordan vi jobber og hvordan vi kan jobbe SMARTERE. Har vi en god flyt, finner vi alltid det vi trenger, har vi uttalt hvordan vi skal ha det, bruker vi ressursene våre riktig osv.

Hva gjør vi:

- Morgenmøte; vi ser på avvik som læring, vi behandler forbedringsforslag og følger dette opp
- Vi utarbeider og bruker EPL (ett-punkts-leksjon = bruksanvisning) for å sikre at vi gjør det rett første gang

- Vi utarbeider og bruker ønska standarder f.eks hva vi forventer at foreldre i hentesituasjon og hva vi som ansatte skal gjøre
- Vi jobber med å være LEAN ledere som motiverer, engasjerer og som sikrer involvering og samarbeid, der vi ser på våre ansatte som et konkurranse fortrinn
- Vi holder oss oppdatert gjennom intern opplæring og LEAN konferansen
- Vi har LEAN ressursgruppe som kommer med gode innspill til videre arbeid
- Vi har ulike ansvarsområder
- Vi leter etter SMARTERE måter å jobbe på som f.eks. ved å bruke whitebord.office.com og andre digitale apper eller hjelpemidler
- Vi bruker ulike LEAN verktøy som f.eks flyt, A3 mfl
- Når vi får tilbakemeldinger fra foreldre og andre, om forbedringer, ser vi på dette med takknemlighet for nå har vi fått en mulighet til å forbedre oss

9. Barnehagens fagområder i Rammeplanen

«Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforsking og skapende aktiviteter.

Fagområdene er i stor grad de samme som barn senere møter i skolen»

(Rammeplan for barnehagen)

Ingen fagområder opptrer isolert. Ofte møtes flere fagområder samtidig i lek, i temaopplegg, i hverdagsaktivitetene i barnehagen eller på tur utenfor barnehagen. Arbeidet med fagområdene skal tilpasses barnets alder og interesse. Ved å arbeide i alderstilpassede grupper samtidig som vi observerer og dokumenterer sikrer vi at barna får progresjon i sin utvikling.

Rammeplanens og barnehagens fagområder skal gjenspeile områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder. Vi skal se alle fagområdene i en sammenheng slik at de blir en del av vårt daglige innhold. Vi har utarbeidet progresjonsplan for hvert fagområde tilpasset hver aldersgruppe.

Hvordan arbeider vi med fagområdene?

- Vi støtter barnets nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær
- Vi bruker ulike materialer og utstyr.
- Vi er bevisst på hvem som eier kunnskapen; barna eller oss i personalet?
- Vi støtter og styrker barnas lærelyst og interesser
- Vi har prosjektarbeid i alderstilpassede grupper og tar utgangspunkt i barnets interesse, kunnskap og ferdigheter
- Vi arbeider mot de mål som er satt for det enkelte fagområde i Rammeplanen

9.1 Kommunikasjon, språk og tekst

Gjennom arbeidet med fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer. (Rammeplan for barnehagen)

I arbeidet med kommunikasjon, språk og tekst skal vi bidra til at barnet utvikler godt språk, god språkforståelse og gode kommunikasjonsferdigheter. Ett godt utviklet språk bidrar til god mestringfølelse og stimulerer barnets vitebegjærighet. Språket er barnets verktøy til å knytte vennskap og uttrykke tanker og følelser.

Hva gjør vi:

- Vi bekrefter barnet verbalt og non-verbalt. Vi tilbyr bøker tilpasset alder og utvikling, rim, regler, rytme, sang og musikk
- Vi setter ord på det vi gjør, det barnet gjør og på barnets følelser slik at disse anerkjennes
- Vi gir barnet tid til undring og reflektering og reflekterer og undrer oss sammen
- Vi arbeider i små grupper med samme oppgave/tema over tid
- Vi gjør barna kjent med bokstaver og tall. Det danner grunnlag for både lese - interesse og forståelse.
- Vi bruker BRAVO for å bli kjent med bokstaver, ord og uttrykk
- Vi lytter aktivt og gir barna tid til å uttrykke seg
- Vi vil at flerspråklige barn skal være stolt av sitt morsmål og vi viser respekt for morsmålet ved f.eks. telle, synge sanger, lære enkelt ord m.m.
- Vi jobber med oppdagende skrivning og Write reader blant førskolebarna
- Vi jobber med ASK – alternativt supplerende kommunikasjon, blant annet i samlinger.
- Vi bruker dialogisk lesning som en god metodikk for å jobbe med en bok
- Vi bruker måltidet som en god mulighet for læring og gode dialoger, se pkt 1.6.2 Det gode måltid
- Vi bruker Kanin og pinnsvin for å formidle gode sosiale historier

Progresjonsplan for

FAGOMRÅDE	Kommunikasjon, språk og tekst
1-2 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- språkstimulert ved hjelp av benevning av objekter, aktiviteter og begreper.- oppfordret til å være med på bevegelsessanger, rim og regler- motivert til å aktivt lære seg navn på barn og personal- introdusert til bilde og pekebøker- kjent med ulike farger- glad og stolt av «huset sitt»- hørt og anerkjent- språkstimulert ved hjelp av sang og musikk- aktiv bruk av Bravo
2-3 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- stimulert til økt bruk av språket gjennom samtaler, lek, sang, rim og regler- lest for ved hjelp av bøker med enkel tekst- godt kjent med enkelte fargenavn- motivert til begynnende bruk av språket for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og skape positive relasjoner- aktiv bruk av Bravo
3-4 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- invitert til samtaler om tekst og bilder, og få oppleve glede ved samtaler og høytlesning- motivert til å holde på oppmerksomheten/lytte over en liten periode- inspirert til å ha et positivt forhold til tekst og bilde og kunne bruke dette til fabulering og fantasering- motivert til å benevne enkelte fargenavn- Bruk av BRAVO
4-5 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- introdusert til kjennskap av bokstaver og lyder i alfabetet- motivert til lek med språket for å få et variert ordforråd- Bruk av Bravo
5-6 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- med på tekstsaking- introdusert til ulike sjangere som f.eks. vitser, dikt, eventyr, fortelling- tatt med og forstår humor og kan selv tøyse og tulle med ord- kjent med alfabetet og kjenner igjen eget navn- godt kjent med fargene- kjent med at det forventes at de tar imot og utfører beskjeder- fortsettelses bok – spenning og humor- Bruk av BRAVO- Oppdagende skriving- WriteReader

9.2 Kropp, bevegelse, mat og helse

Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede, matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse.

(Rammeplan for barnehagen)

Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal vi bidra til at barnet tilegner seg gode vaner som varer livet ut. Ved kunnskap om egen kropp skal barna utvikle et positivt selvbilde og bli trygge på seg selv. Personalet skal gi barna mestringsopplevelser og trygghet i utvikling av motoriske ferdigheter og god kroppsbeherskelse. Barna får medvirke i mat- og måltidsaktiviteter slik at de motiveres til å spise og få en forståelse for hva sunn mat gjør med kropp og helse.

Hva gjør vi:

- Vi har ulike grov- og finmotoriske aktiviteter i løpet av dagen (ute og inne) tilpasset alder og utvikling som f.eks: bevegelsesleker, regelleker, Mini Røris m.m
- Vi går jevnlig til judohallen
- Vi har faste turdager og er ute hver dag
- Vi bruker musikk til dans og bevegelse
- Vi gjør barnet kjent med egen kropp. Kroppens grenser, muligheter og følelser.
- Vi skaper en rolig og god atmosfære rundt måltidet og legger til rette for måltidsglede, gode vaner og fellesopplevelser
- Vi tilbyr en rolig stund i løpet av dagen
- Vi lager mat på tur
- Vi serverer varm mat to ganger i uka
- Vi jobber i tråd med 3-års plan FN's bærekraftsmål
- Vi har utarbeidet egen progresjonsplan når det gjelder mat og måltid, denne fås ved forespørsel

Fagområde	Kropp, bevegelse, mat og helse
1-2 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- introdusert til grovmotoriske grunnbevegelser- bevisst egne kroppsdelene og sansene- introdusert for nye smaksopplevelser og konsistenser- motivert for uteliv i de ulike årstidene- motivert til finmotoriske utfordringer- motivert til kroppslig mestring- introdusert for deltakelse i matlaging- introdusert for håndvask- møtt i sin interesse for av- og påkledning

2-3 åringer	<p>Barna blir</p> <ul style="list-style-type: none"> - inspirert til å utvide grovmotoriske og finmotoriske ferdigheter - motivert til selvstendighet i garderobe og måltid - invitert med til å dekke på og av bordet - motivert til å vaske hender før måltid - medvirke til hva de ønsker av pålegg
3-4 åringer	<p>Barna blir</p> <ul style="list-style-type: none"> - kjent med menneskekroppen og dens likheter og ulikheter. Barna skal oppleve at de kan sette grenser for egen kropp og respektere andres grenser - kjent med begrepet sunt kosthold og utvikle gode vaner for sunt og variert kosthold - kjent med matens opprinnelse - introdusert til riktig blyantgrep og håndtering av saks - motivert til å videreutvikle kroppsbeherskelse – grov - og finmotorisk. - Vi bruker Turbostråkk
4-5 åringer	<p>Barna blir</p> <ul style="list-style-type: none"> - kjent med enkel førstehjelp - selvstendige i måltid - selvstendige i hverdagsaktiviteter som f.eks. påkledning, toalettbesøk og mat på tur - introdusert til mer krevende aktiviteter - Vi bruker Turbostråkk
5-6 åringer	<p>Barna blir</p> <ul style="list-style-type: none"> - kjent med mer krevende fysiske utfordringer og liker å delta i f.eks. Mini Røris - motivert til å få gode erfaringer med finmotoriske aktiviteter og spesielt spikking - engasjert og får ansvar i forbindelse med matlaging ute og/eller inne - engasjert til å kunne enkel førstehjelp - Blir bevisst på at kroppen er MIN og bare MIN og at jeg velger hvem jeg vil dele kroppen min med, og kroppen min er helt FANTASTISK. Vi setter ord på hva som lov og hva som ikke er lov og hva barna kan gjøre dersom noen vil gjøre noe med kroppen de ikke har lov til. - Vi bruker Turbostråkk

9.3 Kunst, kultur og kreativitet

I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforsking, fordypning og progresjon.
(Rammeplan for barnehagen)

Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal vi bidra til at barn får kjennskap til ulike kulturelle og kreative opplevelser. Barna skal bli kjent med egne og andres kultur og hva de ulike kulturer kan tilføre vårt samfunn. Personalet skal bistå barnets estetiske utvikling og hvordan uttrykk etterhvert kan brukes til å bearbeide og kommunisere inntrykk

Kultur skapt av barn, med barn og for barn, er barnekultur. Vi som arbeider med barn er ansvarlige for å verne om denne kulturen. Dette betyr at vi må legge til rette for lekemuligheter der barna finner inspirasjon til å leke og utvikle seg selv.

De voksnes ansvar er å støtte opp om barna, inspirere dem og introdusere barna for ulike estetiske uttrykk.

Barn skal utvikle dagens barnekultur, men vi tilfører også elementer fra barnekultur på tvers av generasjoner og andre kulturarenaer.

Hva gjør vi:

- Vi introdusere barna for ulike materialer, teknikker og teknologi til å uttrykke seg estetisk
- Vi gir barna inntrykk til bearbeidelse av uttrykk
- Vi introduserer barna for kulturelle virksomheter, går på forestillinger og reiser til biblioteket
- Vi oppfordrer til ulike uttrykksformer, kunst, musikk, dans og drama
- Vi gir barna kjennskap til de ulike kulturer og tradisjoner som vi har i barnehagen
- Vi legger til rette for skapende arbeid
- Hver høst jobber vi med eventyr

Progresjonsplan for:

Fagområde	Kunst, kultur og kreativitet
1-2 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- introdusert for tradisjonelle sanger, rim, regler og eventyr. Begynnende kjennskap til barnekultur- introdusert til ulike formingsaktiviteter, metoder og begynnende bruk av fantasi- med på ulike arrangement i barnehagen-
2-3 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- motivert til begynnende tegneferdigheter- inspirert til å uttrykke personlige inntrykk gjennom lek, drama, musikk og formingsaktiviteter

3-4 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none"> - invitert til å delta og oppleve dramatisering av eventyr og fortellinger - kjent med ulike kunst- og kulturuttrykk - inspirert til å være aktivt deltakende i ett kreativt miljø
4-5 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none"> - god på å gi uttrykk for inntrykk - introdusert for ulike kunst- og kultur uttrykk og blir introdusert og bruker ulike materialer og inspirasjon - invitert med på deltakelse på arrangement utenfor barnehagen og glede seg over sin egen kulturelle tilhørighet
5-6 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none"> - kjent med ulike kunstformer/uttrykk - tatt med i forberedelsene til gallafesten - kjent med snekring - introdusert til dans og drama - motivert til å bruke blyantgrepet <div data-bbox="472 1021 1249 2042" data-label="Image"> </div>

9.4 Natur, miljø og teknologi

Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. (Rammeplan for barnehagen)

Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal vi bidra til at barna lærer sammenhengen mellom våre handlinger og hva de betyr for fremtiden og miljøet. Personalet legger til rette for at barna lærer seg å bli glade i natur og friluftsliv og vi gir de muligheter til å undre seg over hva som skjer i naturen og med miljøet.

Hva gjør vi:

- Vi gir barna kunnskap om mennesker, dyr og planter
- Vi er opptatt av naturens mangfold og de ulike årstider
- Vi lærer barna hvorfor det er viktig å ta vare på naturen og naturens ressurser nå og i fremtiden
- Vi kildesorterer og snakker om hva vi får og kan få av resirkulert materialer
- Vi tar vare på materialer til gjenbruk og bruker disse i forming og kreative aktiviteter
- Vi utforsker og har eksperimenterer for å stimulere til undring og nysgjerrighet
- Vi gir barna digital kunnskap ved å ta dem med på gjøremål som krever digitale hjelpemiddel
- Vi gir barna erfaringer med å hente informasjon via digitale hjelpemidler
- Vi bruker IKT som læringsverktøy for å støtte barns læringsprosesser
- Vi lager mat ute på bål eller stormkjøkken
- Vi lærer barna å spikke

Progresjonsplan for:

Fagområde	Natur, miljø og teknologi
1-2 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- Introdusert til ulike begreper ift natur, miljø og teknologi- Introdusert til sandkasselek, konstruksjonslek, ulike formingsaktiviteter- kjent med kildesortering- glad i og undres i naturen gjennom alle årstider og i all slags vær- kjent med dyr, fugler, blomster, insekter mfl og lærer seg navn på disse.
2-3 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">-- kjent med hvor maten kommer fra- kjent med hva er en skog og hva er en park- kjent med dyr, fugler og insekter i nærmiljøet- bevisstgjort og har økt deltakelse i miljøarbeid
3-4 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- introdusert for nærmiljøet for å lære om naturen. Få grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen.- ansvarliggjort for deler av kildesortering i barnehagen- kjent med dyr og vekster og hvordan de er gjensidig avhengige- Enkel orientering – som stjerneorientering- Motivert til å benytte nærmiljøet og få kunnskap om dyr, fugler, fisker og planter
4-5 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- kjent med resirkulering og hva avfall kan nyttes til- kjent med og erfaringer om teknikk i hverdagen- introdusert til fødsel, liv, aldring og død- motivert og inspirert til miljøvern- kjent med orientering- kjent med ulike friluftaktiviteter som matlaging, bål, stormkjøkken, lavvo, hengekøye mfl
5-6 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- introdusert til faktabøker, opplevelser, internett m.m- motivert til å få en bedre forståelse for hvordan ting fungerer og henger sammen- kjent med trafikkskilt og trafikkregler- ansvarliggjort i forhold til miljøvern- oppmuntret til å se, oppleve og bli kjent med de ulike årstidene- introdusert til ulike tekniske hjelpemidler som nettbrett, pc, fotoapparat, digitalt mikroskop m.m.- Lære om fugler, dyr, insekter, fisk og planter- invitert med på overnattingstur- kjent med mange gode turmuligheter i nærmiljøet- kjent med ulike kollektive transportmidler

9.5 Antall, rom og form

Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreative og skapende. Arbeid med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning. (Rammeplan for barnehagen)

Gjennom arbeidet med antall, rom og form skal vi bidra til å gi barnet en begynnende matematisk forståelse. Personalet skal styrke og legge grunnlaget for logisk-matematisk utvikling, tenkning og evne til problemløsning.

Hva gjør vi:

- Vi bruker tall og enkle matematiske begreper i barnehagehverdagen
- Vi gir barna kjennskap til tall, mengde, former, mønster, størrelser og sortering
- Vi spiller spill, pusler, leser bøker synger sanger med matematisk innhold for å inspirere barnas nysgjerrighet og interesse for dette området
- Vi stimulere barnet til å tenke selv og finne løsninger selv
- Vi bruker kropp og sanser for å utvikle romforståelse

Progresjonsplan for:

Fagområde	Antall, rom og form
1-2 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- kjent med til tallene 1-3 blant annet gjennom sang, eventyr og regler- introdusert til former og størrelser- introdusert for puslespill- Rydding og sortering
2-3 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- kjent med tallrekken 1-5- kjent med sortering/rydding- kjent med enkle spill og puslespill- introdusert for enkle former: trekant, firkant og sirkel
3-4 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- kjent med enkle former/trekant, firkant og sirkel- motivert til å matche tall og konkrete 1 – 5- inspirert til å sortere og kategorisere- kjent med terningspill- kjent med spillene memory og lotto
4-5 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- kjent med tallrekken 1-10- kjent med sortering, klassifisering og sammenligning av størrelse og mengde

	<ul style="list-style-type: none"> - kjent med matematiske begrep - kjent med enkle kortspill som Krig, Fisken, uno (forenklet versjon), Svarte Per m.fl. - kjent med ulike typer måleenheter som vekt, avstand, volum, tid
5-6 åringer	<p>Barna blir</p> <ul style="list-style-type: none"> - kjent med tallrekken opptil 20 - motivert til å telle ned fra 10 - kjent med matematiske begrep for geometriske og romfigurer - kjent med enkel addisjon og subtraksjon med konkrete - kjent med hva penger er og hvordan de brukes - introdusert til å spille spill som: ludo, sittestilling, junior alias, junior geni, Gjett hvem, kortspill (Fisken, Grisen, Idioten m.fl.) - motivert til å utforske, oppdage og designe ulike former

9.6 Etikk, religion og filosofi

Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har en egenverdi. Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett. (Rammeplan for barnehagen)

Gjennom etikk, religion og filosofi skal personalet bidra til at barnet utvikler evne til å tenke selvstendig, reflektere, oppdage sin egen verdi samtidig som de kan se andre sine synspunkter og ta andre sitt perspektiv. Vi vil at barnet utvikler interesse og respekt for andre.

Hva gjør vi:

- Vi lar barna få kjennskap til ulike religioner og livssyn
- Vi leser og formidler historier og fortellinger slik at vi skaper rom for barnas tanker, undring og refleksjoner
- Jobber med etiske dilemma
- Vi er gode rollemodeller og støtter barnas sosiale kompetanse ved å bruke SMART grupper – der det jobbes med å løse ulike konfliktsituasjoner for å lage gode og konstruktive løsninger for alle.
- Vi er opptatt av barnas egen identitet, viser respekt for hverandre og er gode rollemodeller
- Vi bruker opplegget Kanin og pinnsvin, Musebilder (samtale bilder) og Grønne tanker – glade barn

Progresjonsplan for:

Fagområde	Etikk, religion og filosofi
1-2 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- introdusert til barnehagens verdigrunnlag, empati og sosial kompetanse.- introdusert til deltakelse i feiring av tradisjoner/høytider i barnehagen- kjent med "den gyldne regel" og sosial kompetanse som en naturlig del av dagliglivet
2-3 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- kjent med begynnende undring og filosofering- motivert til samtaler om ting som opptar barna- introdusert for hvordan vi er mot medmennesker og dyreliv
3-4 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- kjent med hvorfor vi feirer og markerer de kristne høytidene- kjennskap til andre religiøse og humanistiske tradisjoner/høytider- med på aktiviteter knyttet til høytider utenfor barnehagen
4-5 åringer	Barna <ul style="list-style-type: none">- jobber med sosial kompetanse, etikk og moral- blir motivert for opplevelser og undring- blir invitert til ettertanke og gode samtaler
5-6 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none">- invitert til besøk i kirka og deltar på aktiviteter der- invitert til samtaler om etiske dilemma

9.7 Nærmiljø og samfunn

Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden. (Rammeplan for barnehagen)

I nærmiljø og samfunn skal personalet legge grunnlaget for at barna blir kjent og trygg i nærmiljøet. Barna skal få kunnskap om og erfaring med ulike tradisjoner, levesett og familieformer

Hva gjør vi:

- Vi går turer i nærmiljøet
- Vi går på tur til områder der vi kan lage mat
- Vi gjør barna bevisst på hva vi ser på turene og samtaler om dette
- Vi er Livsglede barnehagen og har i den anledning et gjensidig samarbeid med Lunde Bo- og aktivitetssenter.
- Vi gir barna kjennskap til vår nasjonale minoritet, Samene og markerer Samefolkets dag i en hel uke
- Vi gjør barna kjent med ulike familieformer og levesett
- Vi setter fortid, nåtid og fremtid i perspektiv ut fra barnets ståsted

Progresjonsplan for:

Fagområde	Nærmiljø og samfunn
1-2 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none"> - kjent med nærmiljøet utenfor barnehagen. - kjent på egen base med barn og voksne der - kjent i hele barnehagen med personal og barn - introdusert til Norges urbefolkning, samene - invitert til å markere samefolkets dag
2-3 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none"> - introdusert for nye arenaer i nærmiljøet rundt barnehagen - kjent med felleskaps følelse i.f.t. overgang til annen avdeling og andre grupper
3-4 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none"> - kjent med andre land og tradisjoner - kjent med arenaer utenfor barnehagens nærmiljø

4-5 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none"> - kjent med lokal historie og endringer i lokalmiljøet
5-6 åringer	Barna blir <ul style="list-style-type: none"> - kjent med nærskolen og SFO - introdusert til utvidet kjennskap til familiens struktur, levesett og ulike familieformer - kjent med egen adresse og hvor de bor - vi er jevnlig innom Lunde bo- og aktivitetssenter og jobber med livsglede for eldre prosjekt

Har du spørsmål om noe av det du har lest om i årsplanen eller er nysgjerrig på å få vite mer – ta så gjerne kontakt med oss i Lundegård barnehage

*Haugen 2
4323 Sandnes
Tlf: 51 66 99 10
Org.nr: 985 049 335*